

Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:

Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 288.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

REDACȚIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2
Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.
Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

Vatra Școlară.

Iubirea pentru vatră stăpânește toate inimile curate.

Stăpânește cu un dor nemărginit pe cei pribegiți, leagă cu întreg sufletul pe cei ce pot trăi și rămănea nedespărțiți de dânsa, cu putere maternă evocă ceasurile de fericire, celor îndepărtați...

Oare să nu fie și înstrăinați de dânsa?

Răsfoiesc *Vatra Școlară*, locul de adăpost și premenire a sufletelor dăscălești, primită în alai acum e anul și... astrucată acum, fără dinarii trebuincioși lui Caron...

Răsfoiesc prețioasa rămășiță a muncii și jertfirii de-un an a unor oameni luminați, și cei mai chemați poate astăzi între noi de a fi îndrumători spre lumină; și cetesc:

»...mai ales determinați de dorința exprimată în diferite conferențe învățătoresți și în ziare, de a avea un organ *pedagogic*, — nu de »grupare« învățătorescă! — »precum și de dorul de a contribui după putință la perfecționarea statului nostru învățătoresc... „pășim (deci) cu toată încrederea înaintea învățătorimei și așteptăm dela ea să ne întimpine cu aceeași căldură sufletească, cu care ne apucăm de muncă întru numele Domnului!«

Și răsfoind paginile acestei reviste, găsim în ele, cum un învățat pedagog, leagă de vatra părintească deșteptarea minții și îmbogățirea sufletului, pentru a se putea sădi cu folos în sufletele tinere »sămânța frumosului, binelui și adevărului!«

Găsim drumul feliuritelor învățături, ușurarea lor prin îndrumări de folos și exemple, — și inimi calde pentru interesele și greutățile învățătorimii: »Toate puterile, prin cari popoarele se înalță și strălucesc, se pregătesc sub mâinile învățătorului!«

Găsim avântate expuneri explicative, asupra rolului învățământului limbii materne, asupra mo-

ștenirii sfinte, pe care avem s'o cultivăm în vederea idealului nostru cultural.

Despre educația caracterului, despre auto-activitatea învățătorului, despre principii moderne, ce se desbat la popoarele de înaltă cultură, găsim studii și cercetări, bogate informațiuni, în colecția de-un an a — *Vetreei Școlare*.

Afară de însuși materialul cuprins în revistă, *Vatra Școlară* s'a distins și ca limbă și ca stil, ca concepții și înălțime de judecată.

Cu toate acestea însă, duioasă și apropiată în cel mai înalt grad de viața poporului nostru, început-a să mântuiască din calea uitării, pierzării, și istoricul școalelor noastre, început-a cu publicarea de monografii ale școalelor noastre.

Și toate bunele porniri, toată munca de valoare incontestabilă, cari promiteau să ridice *Vatra Școlară* la un nivel din ce în ce mai superior, cu totul modern, ca prezentare a progresului pe terenul pedagogic-educativ, sub raportul și cu caracterul său specific, ca revistă românească, nu întrelăsă de a se ocupa cu tot ce era de interes pentru noi și nu uită a contribui la înmulțirea muncii reale pentru a fixa și lămurii fețe umbrite, din trecutul școalelor noastre.

A mai fost o încercare, făcută, tot în sensul *Vetreei Școlare*, de învățatul de pie memorie Dr. D. P. Barcianu, și a avut același trist sfârșit, ca și revista inimoșilor, harnicilor și luminaților d-ni Dr. P. Șpan, Dr. I. Lupaș, V. Stan și tovarășii, — cari capitulând, au vestit adevărul crud:

»... din cauza puținului sprijin dat de către învățătorii noștri — din vre-o 400 abonați nici 200 nu și-au achitat abonamentul — apariția revistei cu începutul anului 1908 se sistează!«

Ce jalnică constare!

Crucea emigraților.

În ziua de Sf. Ioan s'a petrecut o păruzătoare festivitate în St.-Nicolaul-mare din Torontal. Emigranții americani anume îndemnați de simțul lor creștinesc și de dorul de patrie s'au oferit să aducă un prinos sf. lor biserici din St.-Nicolaul-mare. Harnicul lor preot Ioan în conțelegere cu fruntașii de acasă le-a recomandat să ridice o cruce înaintea pompoasei biserici, ridicate acum sunt 3 ani, după despărțirea de sârbi. Și emigrații din gologanii câștigați cu crunta lor sudoare în curând colectară 1350 cor., care sumă o puseră la dispoziția comitetului parohial din St.-Nicolaul-mare pentru ridicarea crucii, iar acesta a comandat o cruce pompoasă de marmoră albă în înălțime de 4 metri, cu inscripția de aur a numelui celor 20 donatori. O podobă a frontului bisericii, la care ai noștri, privesc cu mândrie, iar străinii cu respect. De naș al crucii, cum ziseră emigranții în scrisoarea lor, adică pe reprezentantul lor la festivitatea sfințirii, cu rolul de a predă oficios crucea în proprietatea bisericii, au rugat pe iubitul lor conducător de acasă, dl dr. Nestor Oprean, iar comitetul parohial ca să se dea o mai mare splendoare festivității, roagă pe P. S. S. Episcopul diecezan să le delege pe protosincelul Roman R. Ciorogariu din Arad la actul sfințirii.

Preacuviosul protosincel sosește în preseara zilei memorabile însoțit de diaconul Cornel Lazar. St.-Nicolăuanii mare parte îl primesc la gară cu treascuri și făclii în proporțiuni mai puțini așteptate de Preacuvioșia Sa, care nu era pregătit la această manifestație a poporului. Așa condus între urale descălecă în ospitala casă a părintelui Ioan Popoviciu.

În ziua sf. Ioan s'a celebrat apoi sf. liturgie, la care Preacuviosul azistat de către părintele protopop Paul Mihulescu, preoții Ioan Popoviciu din S.-Nicolaul-mare, Vincențiu-Panțoș din G. Vârșand, Victor Fizeșan din Pesac și diaconul Corneliu Lazar.

După rugăciunea amvonului liturgie dl avocat dr. N. Oprean într'o păruzătoare cuvântare în numele emigraților predă destinațiunii sale crucea și roagă pe Preacuviosul să o sfințească. Așa începe actul sfințirii. „Nașul“ adică domnul Oprean a pus pe cruce o frumoasă cunună de pe care fățălau două pantlici roșii. Pe una e inscripția; „Munca este viață“, iară pe cealaltă „credința; iubirea și speranța“, — virtuțile sociale și creștinești simbolizate de inimosul naș.

Crucea se sfințește în ființa de față a întreg poporului și a străinilor veniți să asiste și dâșii la aceasta frumoasă festivitate, cu o evlavie impunătoare înălțată de acordurile cântărilor îngerești executate de corul învățătorului Atanasie Lipovan care bagseama inspirat de solemnitatea sale s'a întrecut pe sine în extraordinarele prestațiuni.

După sfârșirea actului sfințirii întreg poporul a intrat în sf. biserică unde Preacuviosul protosincel urcă amvonul. Sub impresia puternicei cuvântări în care zugrăvește puterea credinței, conștiința de popor moștean manifestată în alipirea de țărina strămoșească, și lupta de existență în care religiuina dă puterea iar școala îndreptarul de muncă, — familiile emigraților încep a plânge și cu ei toți se înduioșează și se string legăturile inimei întră cei de o credință și un neam. Părintele Ioan Popoviciu emoționat mulțumește pontificantului R. Ciorogariu, apoi reprezentantului dăruitorilor, domnului dr. N. Oprean și primește în proprietatea bisericii crucea.

După acesta a urmat o bogată masă la casa părintelui Ioan Popoviciu, iar seara concertul tinerimei

condus de neobositul învățător Atanasie Lipovan, a cărui venit este destinat pentru biblioteca poporală.

Concertul a fost mai mult decât reușit și ca prestațiune și ca cercetare. N'a lipsit nime dintre inteligență și a fost de față toată tinerimea. Pe lângă ai noștri au venit și frații sârbi cu preotul lor, părintele Agrima în frunte.

Concertul s'a început cu piesa „Arvinte și Pepelea“ de Alexandri, predată cu o uimitoare destoinicie de către tinerimea țărănească. Un mai succes Arvinte și Pepelea nu se poate închipui, decum erau flăcăii Nicolae Nedelcu și Ioan Voichiță. Corul a cântat sub dirigența învățătorului A. Lipovan între nesfârșitele aplauze și bisări ale publicului entuziasmat: „Marșul vânătorilor“ de Muzicescu; „Pui de lei“ de Vidu; „Lelea visează“ de Muzicescu; „Doină zic“ de Costescu; „Marșul cântăreților“ de Costescu; iar solo piesele de rezistență ale dlui Lipovan: „Spune-mi mândră adevărat“ de T. Brediceanu și „Mugur mugurel“ de Dima. Nu pot apoi suprima plăcuta impresie ce mi-au făcut d-șoarele Oprean, eleve ale școalei de fete din Sibiu cari petrecând feriile sfetelor sărbători acasă, s'au înșirat în cununa de cântăreți și cântau cu inimă curată alături cu fii și fiicele din popor. Le întreb, dar până când coriste? O totdeauna, fii răspunsul, că noi suntem crescute de cor. Și ce bine le stă la acești doi boboci în cununa flăcăilor și fetelor din sat! — După concert dans până în zori de zi așa cum ne șade nouă bine, țăran și domn încinși în frumoasă horă rumânească.

Când văd aceste coruri bănațenești cum ca și niște sirene atrag poporul la serviciile dumnezești și la întruniri sociale, întărind și închegând rândurile în jurul bisericii naționale, mă înduioșează, că de ce dincoace de Murăș și cât ține Ardealul, nu succede înființarea lor pe lângă toate străduințele oamenești de inimă.

În vechea cultură confesională a Bănatului, cred eu, că avem să cercăm spiritul acestor coruri. În Bănat avem anume cele mai vechi școli confesionale cari erau un fel de școale parohiale în cari se cultivau cântările bisericești și așa din generațiune în generațiune s'au moștenit aptitudinile de cântăreți, încât bănațenii sunt astăzi italienii noștri.

Când vedem puterea atractivă a corurilor bănațenești, pentru biserici și neam, socotesc, că ar trebui să dăm mai multă atențiune acelor cari insistă pentru cultivarea cântărilor bisericești, înțelegem aici în primul rând pe Prea Sfinția Sa Dl Episcop al Aradului Ioan I. Papp și pe toți aceia cari își pun sufletul pentru școala confesională.

Am văzut scrisori duioase dela emigranți, cari vorbesc despre „bunii noștri învățători“ și plâng după corul de acasă a cărui membri erau și de care nu înceată a întreba pe „bunii“ lor învățători, cari i-au învățat la dulci cântări românești, în veci neuitate de ei. Treacă odată Murășul mare, cântările bănațenești, ca să se împreune cu duioasele doine bihorenești și ardelenesti.

Dar să revenim la crucea sfântă. Cruce s'a ridicat întru întărirea credinței strămoșești: Crucei tale ne închinăm stăpâne! Amin. *Oaspe.*

Salvarea școalelor noastre.

Sub acest titlu *Telegraful Român* čela 1/14 Ianuarie (nr. 1.) răspunzând *Drapelului* despre „apărarea și salvarea școalelor confesionale române“, dă următorul comunicat:

I. Art. de lege XXVII din 1907, cu excepțiunea §§-ilor 2, 3 și 20, a intrat în putere de drept cu 1 Iulie 1907. Deoarece dispozițiile acestui articol de lege privesc școalele conf. din întreaga mitropolie, I. P. S. Sa Dl Arhiepiscop și Mitropolit *Ioan Mețianu* a convocat de urgență consistorul mitropolitan, ca organ de executivă suprem al bisericeii noastre. Consistorul mitropolitan s'a și întrunit în cursul lunii August 1907 și cu datul 21/VIII 1907 a compus „Instrucțiunea” care în nucleu conține dispozițiile legii și dă unele îndrumări cu privire la conscrierea venitelor pentru regularea salariilor învățătoarești. Instrucțiunea aceasta s'a transpus consistoriilor sufragane pentru a se aduce la cunoștința aceloră, pe cari îi privește: clerului, învățătorilor și susținătorilor de școale, adecă *poporului credincios*.

II. Pentru ca preoții noștri, ca directori școlari, să cunoască pe deplin și în toate amănuntele dispozițiile legii și mai ales îndrumările cuprinse în „Instrucțiunea” ministerială dată întru executarea legii, ref. școlar arhiepiscopesc a tradus pe românește legea și Instrucțiunea, iar consistorul prin circulariul său din 27 Septemvrie 1907 Nr. 10327 școl. împreună cu Instrucțiunea consistorului mitropolitan le a împărțit organelor competente, pe lângă îndrumările și sfaturile necesare.

III. Pentru a însufleți mai mult pe protopresbiteri, ca organe cari vin în imediată atingere cu poporul și pentru a le da unele îndrumări mai speciale, cari nu totdeauna pot fi comunicate pe calea circularelor, și în fine, pentru a afla din gura lor starea sufletească și materială a poporului, toți protoprezbiterii din arhiepiscopie au fost convocați în două grupuri pe zilele 13 și 22 Noemvrie 1907 la consfătuire confidențială în reședința arhiepiscopescă. Decursul acestor consfătuiri a fost pe cât de interesant, pe atât de instructiv.

Concluzele luate în aceste conferențe au să se execute până la finea lui Februarie 1908, pentru ca de timpuriu să se poată face raport și sinoadelor diecezane.

IV. Ca urmare văzută a acestor consfătuiri, cons. arh. de urgență a dispus tipărirea protocoalelor pentru fasonarea venitelor și cu circularul său din 13 Decemvrie 1907 Nr. 11308 Școl., le-a împărțit oficiilor protopresbiterale pe lângă sfaturile și îndrumările de lipsă.

V. I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Mitropolitul *Ioan Mețianu*, în pastorală sa de Crăciun în cuvinte cu adevărat părintești, calde, pline de iubire și însufletire a îndemnat și sfătuit pe popor la aducerea de jertfe pentru salvarea celei mai scumpe instituțiuni, a școlii confesionale.

VI. În înțelesul §-ului 19 din lege, limba magh. are să se propună după un plan de învățământ stabilit de guvern, în confălegere cu autoritatea supremă confesională. Guvernul a comunicat proiectul planului său de învățământ la 23 Oct. 1907 (Nr. 2502 Pres). I. P. S. Sa imediat s'a pus în conțelegere cu celelalte consistorii sufragane și a convocat o anchetă de bărbăți specialiști, care să studieze proiectul guvernului și să-și facă observările de lipsă. Ancheta s'a întrunit în zilele 8 și 9 Noemvrie 1907 și studiind proiectul guvernului l-a aflat vătămător, atât din punct de vedere pedagogic, cât și din punct de vedere al dreptului și legii. S'a făcut o *remonstratiune temeinică*, care s'a înaintat guvernului la 14 Decemvrie 1907.

VII. S'au făcut în fine, demersuri pentru asigurarea salariilor învățătoarești în termen cât mai apropiat, și s'au dat și alte îndrumări speciale, cari nu privesc publicitatea.

Panegiric

pentru sărbătoarea sf. Trei-Ierarhi dela 30 Ianuarie.

— de George dela Sarata, Iasi. —

„Trămbițați în lună nouă cu
trămbiță, în ziua cea binevestită
a sărbătorii noastre.”

Ps. 80, 5.

Fraților!

Astăzi sf. noastră biserică în psalmi, laude și cântări duhovnicești, sărbătorește cu bucurie pe cei trei luceferi ai creștinismului, pe sf. Trei-Ierarhi și mari dascăli ai lumii: pe sf. Vasile cel Mare, pe sf. Grigore Cuvântătorul de Dumnezeu și pe sf. Ioan gură de aur. Și precum odinioară prorocul și împăratul David îndemnă pe Istrailiți ca să trăbîțeze la sărbătorile lor și să aducă înaintea lui Dumnezeu rugăciunea lor prin răsunarea trămbiților, tot asemenea se cade și nouă astăzi și încă cu mai multă dreptate, să aducem lui Dumnezeu laudă și preamărire bogată, căci prin harul său sfinții Trei-Ierarhi au ajuns mari dascăli ai lumii, corifei ai sfinților și stâlpii de granit ai edificiului creștin.

La ziua deci a serbării acestor mari dascăli ai lumii se cade, să răsune cuvântul nostru ca sunetul trămbiții. Căci astăzi sărbătorim amintirea sfântă a acestor trei mari învățători ai lumii creștine, a acestor trei trăbîțe răsunătoare ale creștinismului, cari atât ca arhipăstori și învățători mari, cât și ca apărători de frunte ai bisericeii și ortodoxiei, au desfășurat un eroism neîntrecut în via Domnului.

Tus-trei au fost santinele neadormite ale bisericeii; tus-trei au vegheat la păzirea neatinsă a depozitului sfânt și puternicul lor cuvânt a răsunit și răsună ca o trămbiță în toată lumea creștină, vestindu-ne credința lor cea dreaptă și faptele cele bune, calitățile lor mărețe, neobosită lor activitate pe toate terenurile și neîntrecută lor erudițiune.

Pe acești mari arhipăstori și învățători, pe acești neîntrecuți luceferi ai literaturii bisericești, pe acești atleți ai creștinismului i-a luat și Seminarul Veniamin de patroni ai lui.

De aceea azi când și noi Seminaristii sărbătorim pe protectorii idealurilor noastre, este nu numai potrivit dar încă o mare datorie a le cinsti prăznuirea cu laude.

Dar cum voi putea corespunde acestei mari datorii? Îi voi putea eu lauda îndeajuns pe tus-trei?

A expune pe deplin viața sfântă și activitatea tuturor acestor trei mari dascăli ai lumii, nu-mi este dat mie, un neînsemnat adept, ci acelaia care ar avea măcar în parte calitățile acestora.

Pentru aceea mă mărginesc a cuvânta numai în *cinstea și lauda sf. Grigore Cuvântătorul de Dzeu*.

Și acum cu umilitanță îndreptându-mă către El, înalt ruga mea ferbinte, grăindu-i:

„Sfinte Grigore, mare ierarh și dascăl al lumii! Tu care te-ai invrednicit a privi mărirea Părintelui ceresc, fii întrepunător pentru mine la Dumnezeu, ca să-mi dăruiască lumină minții și să-mi însuflețească cuvântul, ca să pot după vrednicie arăta acestor obștii creștinești viața ta sfântă și activitatea ta rodnică cre-

știnească, ca astfel cunoscându-se icoana măreață a sufletului tău să o avem înainte pururea a o urmă”.

Fraților!

Întunerecul spiritual ce planase asupra omenirii timp de 5508 ani, dispăre repede, la ivirea razelor bniefăcătoare aduse de învățătura Domnului și Mântuitorului nostru.

Iisus Hristos, soarele adevărului și al dreptății, venind în lume aprinde facla de care omenirea avea trebuință spre a-și regăsi calea dela care rătăcise și pe care trebuia să meargă ca să poată ajunge la destinațiunea ei, la mântuire.

Inteligențele alese, mințile luminate, care se sbuciumaseră atâta timp, care încercaseră toate sistemele filozofice, fără să poată găsi valoarea suficientă în problemele ce cereau deslegare, trebură să se închine doctrinei creștine, care eră superioară tuturor sistemelor filozofice și în același timp accesibilă pentru toate intelgențele. Dragostea cătră D-zeu și aproapele, dreptatea, adevărul, bunătatea, misericordia, blândețea și înfrânarea, sunt principiile cu care creștinismul merge în fruntea dezvoltării ce luase lumea nouă, în opoziție cu rătăcitele învățături ale iudaismului și păgânismului.

Mulți și foarte mulți primiră repede creștinismul cu brațele deschise; mulți găsiră alinarea suferințelor lor sufletești în principiile lui sănătoase. Dar alătura cu aceștia mulți se ridicară pe față contra creștinismului.

Așa Iudeii, care credeau că cu venirea în lume a mult așteptatului „Messia“ se va restabili gloria iudaizmului, Iudei care așteptau ca acesta să sfarme jugul Romanilor, să înființeze o mare împărăție, la picioarele căreia să ingenuncheze și să se închine toate popoarele pământului, turbară de mânie când se văzură înșelați în falsele lor speranțe.

Păgânii și în special Romanii, credeau că creștinii au tendințe periculoase pentru existența statului roman, căci nu-și dăduseră silința să înțeleagă miezul doctrinei creștine și că împărăția lui Hristos nu era din lumea aceasta. De aici își luă început furia persecuțiilor.

Dar mai furioasă de cât furtuna persocuțiilor a fost furtuna ereziilor.

Vrăjmașii creștinismului văzând că prin persecuțiuni nu pot înlătură puterea doctrinei creștine, se siliră să-i opună diferite interpretări, care de care mai exagerate căutând prin ast-fel de mijloace să micșureze adevărata valoare a doctrinei creștine. Luptaseră creștinii în contra persecuțiilor întrebunțând ca arme martiriul, refugiul prin păduri, peșteri și catacombe; dar în contra ereziilor se simțea nevoe de armele inteligenței, elocvenței, armele convingerei, care dacă ar fi lipsit creștinismului, existența sa ar fi fost pusă în primejdie.

Provedința divină însă îngrijise să pună aceste mijloace în mâinile unor bravi și demni-luptători, făcând această strălucită alegere în persoana sf. Treierahi, ale căror geniu este pus în serviciul creștinismului în cursul veacului al patrulea, secol „de aur al literaturii ecleziastice.“

Cel dintâi dintre aceștia mari genii ale creștinismului, carele se pregătește să între în luptă contra dușmanilor bisericeii este sf. Grigore Nazianzanul.

El se născu la anul 326 în Arianz, un sat apoape de Nazianz, în Capadocia, din părinți foarte pioși. Educațiunea religioasă-morală și-o primi dela mama sa Noua, care ca creștină pioasă și zeloasă, înzestrată cu virtuți mari, știu să înriurească asupra inimei lui

mai mult decât firea cea temperată a părintelui său, carele și el nu se făcu creștin decât prin înriurirea binecuvântată a soției sale, devenind atât de bun creștin, încât puțin după aceea fu înălțat chiar în scaunul episcopului al Nazianzului.

Precum un pom când crește frumos și drept, îl face pe grădinar să prevadă frumuseța lui de mai tâziu, tot-astfel se putea cunoaște și la sf. Grigore, încă din copilărie, ce avea să devină în vrăsta matură. Fiind din fire înzestrat cu talente mari și cu un spirit vioiu, începù de timpuriu sub înrăurirea părinților săi să-și însușească pe lângă calități și virtuți frumoase, *cunoștințe întinse*, studiind pe lângă sf. Scriptură, mai ales *retorica*, cu al cărui ajutor credea că va putea mai lesne apăra adevărul.

Terminându-și studiile în orașul Nazianz, părinții îl trimiseră mai întâi în capitala provinciei, la Cezaria, unde se întâlni întâia-și dată cu sf. Vasile, cu carele era cam de aceeași vârstă; și pe când sf. Vasile merse apoi să studieze mai departe, la Constantinopol sf. Grigore se îndreptă spre Cezaria Palestineii în ale cărei școale înfloreă studiul retoriceii. Însă nici aici nu află spiritul lui, ager cum eră, deplină mulțămire și mergând dela un izvor al științei la alt izvor, veni la Aie Alexandria, focarul științei creștine pe atunci și în fine la Atena, vechea reședință a filozofiei și retoriceii grecești, unde se întâlni iarăși cu sf. Vasile.

Căștigându-și astfel cunoștințe solide și foarte întinse, precum în teologie, așa și în literatura veche grecească, în filozofie și retorică, părăsi Atena și se întoarse în patria sa.

Fiind aplicat chiar din copilărie la viața serioasă și retrasă, înbrățișă nu mult după terminarea cursurilor sale academice, studiile religioase și viața călugărească, consacrandu-se cu totul la *Dumnezeu*. Pentru aceea el se retrase la un sat (o casă de țară în provincia Pontului) unde împreună cu amicului său Vasile se ocupară cu studiul sf. Scripturi și al literaturii bisericești.

Dar vestea despre o turburare în biserica din Nazianz îl scoase din liniștea aceasta și-l făcu să se ducă acasă spre a mijloci între Nazianzeni și părintele său, episcopul Grigore, pacea de mai înainte, ce fusesse un moment turburată din cauza uneltirilor ariene. Cu această ocaziune sf. Grigore primi și dregătoria preoțească, dar îndată după hirotonie se reînțoarse la sf. Vasile, în siguranța de mai înainte, și nu veni în Nazianz de cât după rugămintele ferbinți atât ale comunei întregi, cât și ale părinților, ale căror toiaș și sprigin promisese a-le fi.

(Va urma.)

Despre folosul creșterii relig.-morale a pruncilor

— Cuvânt cătră părinți, —

de

Pr. D. Voniga.

(Urmare.)

Valoarea și viitorul omului nu atárnă dela mulfimea cunoștințelor căștigate, ci dela *caracterul* său dela avântul și dela echilibrul puterilor sale spirituale — Iar acestea numai prin religione se pot îngriji și se pot cultivă. — De aceea părinții, cari doresc o copiii lor să devină oameni cinstiți și membrii onorabili și folositori familiei lor și societății în care vi

trăl, nu se vor putea mulțumi cu faptul, că-și trimit copiii la școală (și aceasta numai de sâla legi și de frica pedepselor, cum se întâmplă la noi aproape pretutindenea), și apoi d'aici în colo nici o grijă nu le mai poartă, ei își vor împlini și datoria tot atât de strictă, de a se ocupa cu ei acasă și în familie inspirându-le simțăminte religioase și morale prin cari li-se va cultivă inima și li-se va nobilita întreaga ființă. Fără de acestea condițiuni de bună creștere, copiii nu vor putea avea, și nici odată nu vor putea sămți aceea bună dispoziție sufletească ce se numește *mulțumire și fericire*.

Va să zică *religiositatea*, adică deșteptarea sântământului religios la copii este cea mai de frunte condițiune a bunei educațiuni, dela care atârnă *caracterul, valoarea ființei, întreg viitorul și fericirea omului* în aceasta vieată. Religiositatea, adică creșterea copiilor în spirit religios-moral, pentru ei este ceea ce este roua cea răcoritoare a dimineții în timp de vară săcetoasă pentru plantele și pentru florile celea gingașe, și ceea ce este ploaia cea lină și binefăcătoare de primăvară pentru sămănăturile cele însățate și aducătoare de roduri ale pământului. Religiositatea este iubirea lui Dumnezeu și cel mai bun și mai credincios călăuz al omului în cărările acestei vieți pline de ispite amăgitoare și de suferințe zdrobitoare.

Cel ce va avea acest ajutor și aceasta putere sfântă, acela va pași cu pași siguri cătră scopul destinațiunei sale, și în luptele crâncene ale vieții, nu va cunoaște nici frică nici desperare, fiind conștiu de puterea credinței sale, că *Domnul este lumina și mântuirea lui*. (Ps. 27. 1).

De aceea iubiți părinți, cărora vă grăesc acest cuvânt și vă dau aceste sfaturi, dacă voiți ca mlădițele voastre să percurgă cu înlesnire cursul acestei vieți; dacă voiți ca să pășască cu siguranță și fără frică cătră scopul destinațiunei lor; și dacă voiți ca fericiți să fie ei în aceasta viață și în cea viitoare: atunci începeți încă din frageda lor vârstă a-i crește în spirit religios și în frică de Dumnezeu ascultând totdeauna sfatul apostolului care zice: *„Părinților, nu atâtați copii voștri spre mânie, ci îi creșteți în învățătura și îndreptatea lui Dumnezeu (Efes 6. 4.)* Ori ce întârziere sau ori ce omitere a acestei datorințe atrage după sine atât nefericirea copiilor cât și a părinților cari nu și-au făcut datoria. Nefericiți vor fi copiii, neîntăriți în credință și în simțăminte religioase, căci neavând în calea vieții lor de călăuz puterea credinței, vor despera în curând sub greutatea sarcinelor cu cari li va împovăra viața plină de lupte și suferințe. Dar nefericiți vor fi și părinții, cari nu și-au crescut fii lor în credință și în religiositate, căci pe lângă dureroasa muștrare ce o vor avea pentru neglijarea datorinței părintești, vor auzi neîncetat imputările juste și blăstămii copiilor lor deșteptați din iluziile lor înșelătoare, pentru că în calea vieții lor nu i-au provăzut cu merindea cea binecuvântată a credinței și a religiosității.

Referitor la astfel de copii crescuți fără credință și fără frică de Dumnezeu zice și sfânta scriptură *că se plâng în contra părinților lor necredincioși, din a căror cauză au rămas în rușine* (Is. Sir. 41. 10.) și referitor la astfel de părinți zice s-ta. scriptură, *că e mai bine să moară fără copii, decât să lase în urma lor copii necredincioși* (Is, Sir. 61. 4.).

De aceea, iubiți părinți români, socotiți-vă de cea mai sfântă datorie creșterea familiei, adică a copiilor voștri în spirit religios și în frică de Dumnezeu. De aceasta datorință părintească vă aduce aminte și apos-

tolul când zice: *nu copiii sunt datori să, agonisească pentru părinții lor, ci părinții pentru copii* (II. Cor. 12. 4. *)

Fără de religiositate, adică fără de creștere religioasă-morală e drept că poate fi cineva om vrednic și muncitor foarte activ; poate să fie înzestrat cu cele mai bogate cunoștințe, poate să fie chiar și autoritate în vre-o știință particulară, poate să aibă chiar și bogăție și ranguri, onoruri și stăpânire întinsă, dar că va putea fi totodată și *modest, perseverant, nobil și fericit* între toate împrejurările acestei vieți — e lucru foarte inoelnic.

Ba în multe cazuri s'a dovedit în mod pozitiv, că nici *știința* și nici *averea*, nici *rangul* și nici *puterea de stăpânire* în sine nu sunt condițiuni suficiente ale fericirii. Viața ne arată pilde destule, că mulți oameni cu știință mare și cu înalte poziții sociale și ranguri oficiale, mulți oameni plini de bogății și de bunăstare s'au dovedit de tot slabi, nepricepuți și neputincioși în fața ispitelor zguduitoare ale vieții, și nemângăieți între loviturile neîndurate ale sorții, dacă nu au fost și nu sunt provăzuți totodată și cu *talismantul* cel tare și sigur al sfintei credințe.

Spre dovedirea acestui adevăr aș putea produce multe exemple. Mă voi mărgini însă numa la câteva mărturisiri proprii ale câtorva bărbați înzestrați cu toată bogăția științelor pozitive. Contel *Leo Tolstoi*, unul dintre cei mai celebri scriitori ruși, și mare cugețator al timpului nostru, scrie și mărturiseste următoarele despre puterea și despre efectul binecuvântat al religiosității: „*Probat-am d'arândul înțelepciunea tuturor științelor pământesti. Toate m'au neliniștit și nici una nu m'a putut mângăia. Dar de când am început a trăi în spiritul evangeliului și conform învățăturilor lui Hristos, sunt fericit și sămtesc în inima mea pacea despre care Domnul nostru Iisus Hristos a zis: „Pace vă dau vouă, acea pace pe care lumea nu vi-o poate da”. Iar *Gellert* un fost profesor universitar astfel și-a terminat odată o prelegere ținută ascultătorilor săi: „*Și acum iubiții mei tineri și prietini să vă fac o sinceră mărturisire . . . Sunt de 50 de ani și multe bucurii am avut în aceasta viață, dar nici una n'a fost atât de durabilă, de nevinovată și de fericitoare ca ceea ce am avut-o atuncea când am fost călăuzit de frica de Dumnezeu și am trăit conform sfaturilor religiunei. Aceasta vi-o spun pe sufletul meu. Sunt de 50 de ani și prin multe feluri de încercări ale vieții am trecut, dar nicăirea n'am aflat atâta lumină în întunec, atâta mângăere și încurajare în suferință câtă am aflat la izvorul cel sfânt al religiunei. Aceasta vi-o spun pe sufletul meu. Sunt de 50 de ani și de multe ori am stat la marginea mormântului și m'am convins, că prin nimica nu se poate învinge frica de moarte atât de ușor ca prin puterea Dumnezească a religiunei, și că nimica afară de credința în Răscălarătorul și Mântuitorul nostru nu e în stare a ne scuti în sufletul nostru deprimat și a ne mângăia în conștiința ce ne mustrează. Aceste așa vi-le spun, și cum le-aș spune înaintea lui Dumnezeu.*”*

Astfel de mărturisiri prețioase aș mai putea produce, dar așa cred că aceste două spuse ca „*înaintea lui Dumnezeu*” de cătră doi bărbați luminați și trecuți prin toate peripețiile acestei vieți, vor fi de ajuns spre a le recomanda în atențiunea acelor părinți, cari vreu să se îngrijască cu iubire de soartea și de fericirea

*) Acest tractat respective meditațiune am scos-o din o predică a mea despre creșterea bună a copiilor (Vezi cuvântările mele bisericesti pag. 117—118.)

viitoare a copiilor lor. Dar vor putea fi deajuns și spre admonierea acelor, în mâniele cărora e incredințată dirigiarea și soarta învățământului actual, care în educațiunea copiilor, instrucțiunea și creșterea religioasă o subordinează cunoștințelor reale și culturai esteriore, deși prin astfel de procedură educativă unilaterală se periclitează tocmai acel scop, la care ar vrea să ajungă, adică, *cultura*. Căci un om ireligios nici oiață nu poate fi cult în sensul strict al cuvântului, pe când religiozitatea înspiră sământinte mai nobile chiar și în omul lipsit de binefacerile studiului și a cunoștințelor mai estinse.

Credința învățiază sufletul omului spre idei mai mărețe și sfinte. Credința nobilitează. Un om pătruns în sufletul său de idea măreață a Dumnezeirei, și a căruia inimă e încălzită de speranța vieții eterne, acela nu va intra în sclăvia intereselor luminești, ci va practica binele cu credința, și în speranța resplătirei celei de sus. Pe când cel fără credință și lipsit de binefacerile religiozității nu va recunoaște alta resplătită și mângăere afară de interesele celea lumești, cari dacă nu i-se dau cu înbelșugare spre satisfacerea lăcomiei și a poftelor sala nesățioase — răsvrătise-vor în sufletul său, viermii cei neadormiți și mistuitori ai fericirii omenești și în chipul *invidiei, a urei și a malcotenței vor turbura pacea și iubirea între oameni*.

Incredințându-ne astfel despre puterea de întărire, despre efectul fericirii și despre toate binefacerile religiozității, fiește căruia părinte dornic de a asigura fericirea copiilor săi i-se impune datoria sfântă de a cultivă în ei sământintele religioase încă de acasă din sanctuarul familiei și cu cea mai mare râvnă începând chiar din cea mai fragedă vârstă a acelor.

Spre înlesnirea și spre împlinirea cu efect a acestei datorințe însași natura a înzăstrat pe părinți cu anumite calități necesare spre scopul acesta. *Iubirea* părintească de o parte, iar de alta *autoritatea* lor înaintea copiilor sunt condițiuni indispensabile ale educațiunii religioase-morale, pe cari fiește care părinte de sigur că le și întrunește și de sigur că le și poate valoră față de copii lor întru împlinirea vocațiunii lor de educatori naturali ai copiilor lor.

Vor fi mulți poate și de părerea, că nu e corect a instrui pe copii de timpuriu și încă chiar din frageda lor vârstă în religiozitate, pe motivul, că copiii încă nu sunt capabili a înțelege și a suscepe adevărurile și ideile abstracte ale religiunii. Astfel de păreri greșite au fost profesate chiar și de *Rousseau*, cel mai celebru pedagog al timpului său. *Rousseau* rationează astfel relativ la aceasta cestiune: 'să ne ferim a propovădui cuvântul adevărului înaintea acelor, cari nu sunt în stare să-l susceapă, căci un adevăr *ne înțeles ori rău înțeles, este egal cu rătăcirea*. Mai bine să nu aibă copiii nici o idee despre Dumnezeu — zice *Rousseau* — decât să aibă idei greșite, vătămătoare și nedemne de ființa Dumnezească.

Aceasta părere evident și într'adevăr *greșită* și păgubitoare a lui *Rousseau*, e combătută de altă celebritate pedagogică, de *Pestalozzi*, care a fost recunoscut de cel mai mare pedagog al lumii întregi. Referitor la părerea de mai sus și greșită a lui *Rousseau*, *Pestalozzi* se declară așa: Dacă nu e corect a vorbi copiilor despre Dumnezeu înainte de a avea ei idee clară despre Dnsul, atunci nu e corect a-le vorbi lor nici despre bunii lor, ai căror erezi sunt părinții lor, până ce copiii nu vor avea idee clară despre succesiunea generațiunii și până ce nu vor putea suscepe, că zău, părinții lor nu ar putea fi, dacă înainte de ei nu ar

fi fost bunii și străbunii lor. Și adaugem întrebând cu preotul pedagog *Paulik*, că oare ce va face copilul, dacă până la etatea pubertății sale nu-i vom vorbi nimic despre Dumnezeire? și că oare până la acest timp *putea-va curiozitatea scrutătoare a copilului să nu ne întrebe despre lucrurile și despre fenomenele ce-l impresionează și cari sunt în legătură cu idea Dumnezeirei și cu religiunea?* Văzând de ex. soarele, luna, câmpia și florile din luncă etc. oare nu se va interesa el a ști și ceva despre originea lor? Și dacă ne va întreba oare cu ce răspuns vom putea suplini noțiunea *Dumnezeirei?* Sau de va vedea copilul manifestațiunile sământintelor religioase ale părinților săi, ori ale altor vârstnici exprimate prin cultul cel estern religios al lor, oare ce va gândi el atunci și oare nu se vor ivi și în rațiunea lui o mulțime de idei greșite iar în inima lui niște simțeminte neînțelese, o credință nedresată și supertițioasă?

Ba zău, că prea ușor se poate întâmplă — cea ce de altădată o zice însuși *Rousseau* cu cea mai mare neconsecvență, că o astfel de tănuire nerațională și neprudentă poate fi foarte sticăcioasă, pentru spiritul copiilor, cărora agitându-se fantasia, în loc de credincioși drepti și adevărați, vor deveni niște fanatici periculoși. Iar eu adaug — zice *Paulik* — *ca bine să grigim, că nu cumva locul rezervat lui Dumnezeu în inima copilului să-l ocupe diavolul, căci inima omului nu poate rămânea goală și fără simțăminte*.

Se poate — zice *Felméri*, un eminent pedagog — că spiritul copilului nu va putea suscepe religiunea în toată întregimea ei, și adevărurile ei sfinte poate că nu le va înțelege, dar în inima lui se va aprinde focul credinței, iar sufletul său se va umple de inspirațiunea care îl va întări în luptele vieții și-l vor petrece până la moarte. Și chiar pentru aprinderea acestui foc al credinței și pentru dobândirea acestei inspirațiuni e de lipsă, ca creșterea religioasă a copiilor să se înceapă de timpuriu și încă în frageda lor vârstă, căci nu norii de peste zi, ci presiunea aerului de dimineața hotărăște calitatea bună de peste ziua întreagă. Impresiunile celea dintâi se întipăresc adânc în inima copilului. Așa va fi el apoi mai târziu bun sau rău, după cum i-au fost primele impresiuni bune sau rele.

(Va urma.)

Din trecutul nostru cultural.

— Urmare. —

Ioan Heliade-Rădulescu. (Născut (1802—1872) în Târgoviște, veni la București, unde începă a învăța la un dascăl grec. Dar auzind de venirea lui George Lazar, fugi la dânsul, și prinse atâta căldură și entuziasm din ideile răspândite de dascălul ardelean, încât îi luă la urmă el succesiunea, suportând cu jertfe și o abnegațiune de martir toate mizeriile unei vieți sărace, pentru a continua opera magistrului său.

Mare este meritul lui pentru școală, căci el a complectat, printr'o muncă asiduă cărțile școlare pentru elevi, a tipărit o gramatică (1828), aritmetică, istorie, ș. a.

Pe terenul politic, în mișcările anului 1848 are Heliade un rol de căpetenie. Dar în special e de remarcat activitatea sa prodigioasă pe toate terenele culturii, în litere și arte.

El îndeamnă cu stăruință tinerele generații la muncă: „Scrieți, băieți, scrieți românește!” și însuși exemplul este de muncă.

Ca poet, nu este lipsit de talent; amintim frumoasa poezie „Sburătorul”. Dar în mijlocul unei vaste activități, nu este de mirare, că talentatul și însuflețitul tânăr, în parte și sub influența exagerilor școalei latiniste, însuși a căzut în greșala de a recurge la elemente italienești pentru reîntregirea trebuințelor limbii românești și în același timp, a redactat și folosit un mod de scriere de amestec de slove cirilice cu caractere latine.

Dar ori câte ar fi greșelile de ordin pur literar ori științifice, ale acestui distins fiu al poporului românesc, nu a fost teren, la a cărui desțelenire, pentru promovarea înaintării neamului românesc, *Heliade* să nu fi tras brazdă, — pentru care motiv a și fost numit: Părintele literaturii române.

A lucrat cu Ion Cămpineanu, pentru înființarea „Societății Filormonice” (1834) cu scopul de a întemeia un teatru național român, pentru care în locul prim tot *Heliade* a tradus piese din *Voltaire*, *Moliere*, ș. a.

La 1819 a întemeiat revista, „*Curierul Românesc*”, având moto: „Urăsc tirănia, mi-e frică de anarhie”, suspendat la 1848. Iar pentru propagarea cunoștinții de literatură și pentru propagarea culturii, a întemeiat la 1836 „*Curierul de ambele sexe*”, ca adaus literar, la *Buletinul oficios*.

Membru al „Societății Academice”, la bătrânețe a fost nemulțumit de biruința în acea corporațiune nu a ideilor sale, ci ale școalei etimologice, blăjene; dar cu toate acestea viața sa de muncă și-a avut roadele, și împreună cu *George Lazar* și *George Asachi*, *Ioan Heliade* este complectarea trinității a doua, care a prefăcut în comoara întreg poporului românesc, ideea de renaștere sufletească, adusă la lumină de trinitatea blăjană: *Șincai-Klein-Maior*.

Influența franceză. De pe la anii 1680—1730 își făcea tineretul moldovean studiile înalte în Polonia, care eră pe-atunci Italia orientului, centrul clasicismului antic și al cultului Renașterii.

În Italia, mama și centrul Renașterii, la *Padua* și *Bologna*, începuseră a merge la studii și tineri din Muntenia.

În chipul acesta, pe două căi, adecă atât direct cât și indirect pătrunde cultul clasicismului în cele două principate române, pe când în Ardeal sub influența Romei și Vienei, latinismul, peste tot clasicismul antic, se validează și mai mult.

În chipul acesta, din ce ne apropiem de timpul modern, se elimină diferențele ce am văzut că s'au ivit cu ocaziunea „Unirii”¹⁾ și posibilitatea apropierei culturale între diferitele grupe ale elementului românesc

¹⁾ Vezi cap. „Renașterea”.

se potențază, facilitând tendința firească de uniformizare a gândirii și productelor de ordin cultural.¹⁾

Și pe când în aceste condiții se dezvoltă cultura românească, pe încetul, și balansând cumpăna superiorității, ori, mai exact, al întietății când într'o provincie (*Moldova*, *Muntenia* și *Ardealul*) când în alta, — o mare schimbare se ivește, în *Muntenia*, în partea căreia se pleacă cumpăna întietății, și va și rămânea și pe viitor.

Acea schimbare o aduc ideile moderne pornite din *Franta*, și sosită pe diverse căi, în principate.

Limba franceză devenise încă în veacul XVIII limba classelor luminate din *Europa* și limbă diplomatică.

Atât prin *Domnii fanarioți*, cari erau aleși dintre *dragomanii Porții*, buni cunoscători ai limbii diplomatice și de elită, cât și prin contactul cu *Rusia*, limba și cultura franceză a pătruns în principatele române.

De altă parte dezvoltarea prin impunerea deschiderii granițelor românești de marile puteri, *Turciei* reactionare, și în urma apropierii politice alui *Napoleon cel Mare de Orientul european*, cum și după expediția dezastruoasă din *Rusia* (1814) s'a sporit numărul imigraților și pribegilor francezi, prin ce s'a potențat influența franceză. Căci aventurieri, soldați răslețiți, în urma marilor campanii din războaiele napoleoniane, se plasează și sunt bucuroși primiți, ca francezi, de instructori, medici, secretari ș. a. în țările tinere și insetate de tot ce e modern.

Apoi se stabilesc în principatele române consulate, în cari spiritul e francez; acest spirit pătrunde și în societatea boierească, care își trimite de-acum, cu începutul veacului XIX, fiii la studii în *Franta*, la *Paris*, uitând *Italia* și *Renașterea*.

Noua generație română, din *Muntenia* și *Moldova* se adapă de acum cu noi idei, ideile unei noi filosofii. Părăsit e clasicismul sec al ardelenilor, căci tineretul din principate se compune din copiii sufletești ai satiricului și glumețului *Voltaire*, ori din visători de ai lui *Rousseau*, teoreticiani de-ai lui *Montesquieu* ș. a. Întorși acasă din *Franta*, tinerii oftează după libertate, cer reforme, și organizare nouă, — cu un cuvânt aduc o lume nouă cu aspirații noi.

Deși la început literatura franceză este cultivată numai la curtea *Domnitorilor* și pela casele boierești, devine tot mai accesibilă publicului în cercuri mai largi, la ce, b. oară contribuie și școala, (cum a fost și „*Colegiul francez*” înființat de *Vodă Bibescu*), și instrucțiunea privată și toate momentele amintite deja. *Românii* încep să găsească în cultura și literatura franceza, a unui popor romanic, înrudit, formula aspirațiilor sale proprii, căci, pe când școala ardeleană a întărit sufletul pentru răbdare și a stabilit cultul pentru ideea de naționalitate, influența franceză aduce

¹⁾ *Dimitrie Cantemir*, marele istoric și *Constantin Cantacuzino*, doi cugetători din cele două principate, au identice păreri asupra originii neamului românesc, cristalizate ulterior prin studiul ardeleanului *Petru Maior*.

idea de libertate, pentru omul care vede că are o țară dar libertate nu.¹⁾

Sub raportul pur literar, care de data aceasta se manifestă real și impunător, atât classicismul (Boileau), care prezintă tragedia clasică drept model cât și romantismul (V. Hugo), care prezintă ca model de perfecțiune poezia lirică din Franța, — influențează paralel asupra producțiunii literare române. Tragedia clasică cum și lirismul romantic, se prezintă în toată puterea, cu traduceri ce se dau și cu influența ce o exercită și asupra gustului publicului și peste tot a producțiunii artistice.

Pe când, pe de-o parte influența franceză se învederează ca un mijloc de premenire a limbii și culturii românești, nu lipsește nici aici exagerarea, în abandonarea propriei limbi și literaturi, de dragul celei franceze.

Manifestațiuni sporadice de această natură tot se mai ivesc, dar ele sunt fără de importanță. Căci, pe urma ideilor moderne, cari au patruns și la poporul românesc, naționalizându-se, se pornește o mișcare literară și culturală a poporului românesc, care ne cheazăuiesc deschiderea și a paginii românești în istoria culturii omenești.

(Va urma.)

CRONICA.

— La sf. botez, la serviciul divin al sf. liturgii a oficiat în catedrala din Arad, pontificând P. S. Sa, Dl Episcop diecezan încunjurat de următorii membri ai clerului: protosincelul Roman R. Ciorogariu, protopopul V. Beleş, preoții: Gavriil Bodea, Tr. Văfan și Dr. T. Botiș, protodiaconul Dr. I. Suciș și diaconul Cornel Lazar.

— Fond cultural. În parohia Criscior (prez. Zarandului) s'a înființat un fond cultural în sărbătorile Crăciunului, ale cărui litere fundamentale, după ce vor primi încuviințarea superiorității noastre bisericesti, se vor publica, pentru ca să fie cunoscute tuturor. Tărani simpli s'au angajat, după cum se scrie, a contribui, ori au depus chiar la moment câte 300—500 cor. numai ca să-și poată mântui și susține școala, conform legii și trebuințelor de acum. Iată ce poate face un preot vrednic! Iar poporul, care e în stare să aducă astfel de jertfe culturii sale, limbei și naționalității sale, e vrednic de admirația lumii.

— Ziaristic. Dela anul nou „Lupta” da ca suplement „Foaja ilustrată” un frumos adaus ilustrat, care apare săptămânal. Tot acolo va reapărea „Cucu” și „Nuelușa”, reviste umoristice. — „Bunul Econom” s'a mutat dela Orăștie la Deva. — „Țara noastră” și „Libertatea” și-au schimbat formatul, spre bine. — „Re-nașterea” dela Caransebeș a încetat, apare o revistă nouă însă la Pesta sub numele de „Familia română”.

¹⁾ Adamescu-Dragonirescu: Literatura română modernă, 1902.

Anunț.

Subscrisul încă din an 1005, pe cale poștală în mod necunoscut, perzându-mi-se: »Testimoniul de cvalificațiune învățătorească» prestat la Arad, în Seminariul diecezan gr. or. rom. la 5/18 Iunie 1903, Nr. 995/1903, precum și »Decretul» învățătorească prestat dela Ven. Consistor gr. or. rom. din Arad în an. 1904 luna Octomvrie, rog pe aceasta cale pe aflătorul acelor »Documente» a mi-le înapoia pe lângă o remunerație acomodată.

Bulza, la 1/14 Ianuarie 1908.

Cu deosebit respect:

Emeric Balla,
învățător.

u. p. Facset (Krassó-sz. m.)

1

Cronică bibliografică.

Luceafărul nr. 23—24 cu următorul sumar: M. S. Rimniceanu, Giotto. D. M. Teodorescu Casa lui Mazăre. V. Buta, Din Popor. Octavian Goga, Iudita (poezie după I. Kiss). I. Ciocărlan, Inimă de mamă (nuvelă). I. Agărbiceanu, Nepotriviri (nuvelă). Cronică: Teatrul nostru. Încă odată „Puterea întunerecului”. Solidaritate interconfesională. „Die Karpathen”. Expoziția de copii din Ilmbav. Bibliografie. Poșta Redacției. — Poșta administrației. Ilustrațiuni: Giotto. Madonna din Ogni-santi. Florența. — Niccolo Pisano. Prezentarea în templu. — Giovanni Pisano. Omorarea pruncilor. — Cimabue. Madonna de Rucellai. — Giotto. Renunțarea Sf. Francisc la averile pământesti. — Giotto. Ioachim la păstori. — Giotto. Întâlnirea Mariei cu Elisabeta. — Giotto. Plângerea lui Iisus. — Nașterea S. Ioan și darea numelui de cătră Zaharie. — Giotto. Căsătoria lui S. Francisc cu sărăcia. — Expoziția de copii din Ilmbav; mamele cu copii premiați. — Primul premiat la expoziția de copii din Ilmbav.

Concurs.

Pentru îndeplinirea stațiunii învățătorești vacante din **Baia**, pprezvitatul Radnei, prin aceasta se escrie concurs cu termen de **30 zile**, dela prima publicare în organul „Biserica și Școala”.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În natură: locuință, cu 2 chilii și cuină, apoi grajd și grădină de lemne; 2. Salar 600 cor. din această sumă învățătorul se va îngriji de lemne, pentru încălzirea salei de învățământ; 3. Spese de conferințe 20 cor. 4. Pentru curatorat 14 cor: 5. Dela înmormântări, unde va fi poștit, 1 coroană.

Recurenții să-și susțearnă recursesle ajustate conform Regulamentul și adresate comitetului parohial din Baia — Prea On. Oficiu pprezvitatal în M. Radna și să se prezinte — în termenul regulamentar — în sf. Biserică din Baia, spre a-și arată dexteritatea în cântec și tipic.

Baia, în 11/24 Nov. 1907.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: Procopie Givulescu, pprezviter insp. de școale.

—□—

2—3